

MYCKET MER ÄN EN SIDEKICK

Text — Tora Villanueva Gran
Foto — Emma Larsson

Ett helhetsgrepp på elevernas skoldag – från lämning på morgonfritids till eftermiddagens hämtning. På **Svanetorpskolan** i Åkarp undervisas varje klass av en klasslärare och en lärare i fritidshem som jobbar nära ihop i team.

Jenny Holsts yrkesroll som lärare
i fritidshem är lika viktigt under
lektionstid som på raster och fritids.

Klasslärare Lotta Österman och fritidshemslärare Jenny Holst jobbar i ett nära team runt de elever som nu går i förskoleklassen. De kommer tillsammans att följa och ansvara för klassen ända upp till årskurs tre.

D

et är lunchrast på Svanetorpskolan i skånska Åkarp, ett villasamhälle omgivet av bördig jordbruksmark mellan Malmö och Lund. På skolgården står Jenny Holst, som är anställd som fritidshemslärare. Hon finns här som trygg stöttepelare för eleverna och blickar ut över klätterställning, gungor, king out-plan och den höga kullen. I dag skiner höstsolen starkt genom guldfärgade löv och just nu verkar samspelet fungera bra mellan alla elever, ingen är ensam. Jenny Holst hinner därför kort berätta att hon nyss haft sin egen lunchrast. Efter det avlöstes hon av sin närmsta kollega Lotta Österman, ansvarig lärare för den klass som även Jenny Holst är knuten till.

– Lotta äter pedagogisk måltid tillsammans med eleverna varje dag, medan jag är med dem ute på rasterna. I klassrummet finns vi alltid båda två. Därmed är någon av oss ständigt närvarande med eleverna under hela skoldagen. Det ger bättre insyn i allt som sker och som kan påverka såväl under skoldagen som på fritids, säger Jenny Holst.

Under detta läsår har hon och Lotta Österman ansvar för förskoleklassen. Men innan sommarlovet tidigare i år släppte de en årskurs tre som gick vidare

till mellan- och högstadieskolan strax intill. Här på Svanetorpskolan, som har elever från förskoleklass upp till och med trean, ser det nämligen likadant ut i samtliga årskurser: i varje klass arbetar en klasslärare och en fritidshemslärare. De jobbar som team och tillsammans i undervisningen under hela skoldagen och följer klassen och dess elever under grundskolans första fyra år.

– Det handlar om att ha ett ”hela-dagen-perspektiv” och lägga upp det så bra det bara är möjligt för eleverna. Det gör man bättre om samtliga yrkeskategorier har insyn i såväl skolans som fritidshemmets verksamhet, säger Josefine Schrewelius som är biträdande rektor på skolan.

Josefine Schrewelius är själv lärare i fritidshem i botten och har tidigare arbetat som fritidshemsutvecklare i Burlövs kommun, dit Åkarp hör. Många gånger under sina år som verksam lärare i fritidshem blev hon inkastad i diverse sammanhang i skolan där det tillfälligt eller mer långvarigt kunde saknas personal.

– Det är ju ganska vanligt att det blir så. Men en sådan organisation använder inte sin personal på bästa sätt.

Josefine Schrewelius lyfter fritidshemslärarnas specialkompetens: att de bland annat är utbildade för att stärka och stötta eleverna i det sociala, att de är specialister på värdegrundsarbete och på allt som har med gruppdynamik att göra. När de som här på Svanetorpskolan får möjlighet att arbeta tätt ihop med klasslärare om en grupp elever, och

Lotta Österman, klasslärare i förskoleklassen.

dessutom under så lång tid, kompletterar de två lärarkategorierna varandra.

– När jag som rektor krattar för och ger min personal bästa möjliga förutsättningar att få använda sin kompetens så gagnar det eleverna. Både i kunskap och måluppfyllelse, men också i deras sociala utveckling.

Det här upplägget leder också till att personalen har möjlighet att upptäcka fler sidor av varje elev, tillägger Josefine Schrewelius.

– De ser dem ju i många olika sam-

manhang. Är det något som inte fungerar i skolan, kanske det fungerar bättre på fritids.

Det är dags för lektion. En särskild melodislinga från en digital ringklocka ljuder över skolgården. Varje klass har sin egen trudelutt och när den hörs så vet eleverna att det just är deras tur att gå in. Jenny Holst har under rasten hunnit skicka ett foto från sin mobil till Lotta Österman. För så jobbar de ofta. Här ute blev Jenny Holst nämligen vittne till hur fint en ny konstellation fungerade i en lek mellan fem elever.

– Det är viktigt för oss att känna till.

”Det här arbetssättet påverkar även kunskapsutvecklingen hos eleverna.”

Vi jobbar ju hela tiden med gruppen. Och några av de här eleverna har inte fungerat så bra ihop tidigare, därför har vi försökt få dem att jobba ihop i klassrummet. Och nu valde de självmant att leka tillsammans ute på skolgården!

Lotta Österman och Jenny Holst har en timmes gemensam planering varje

vecka. Den tiden är helig, för det är bara då de gemensamt har avsatt tid för att ostört tänka, eventuellt omvärdera och reflektera. Men däremellan sker informationsutbytet ständigt, eftersom de ju jobbar sida vid sida under hela skoldagarna: de uppdaterar varandra kring vad som skedde vid lämning och under morgonfritids, hur rasterna såg ut, hur lunchmåltiden gick och hur eftermiddagsfritids sedan var.

– Lotta har klasslärartjänsten och har nu under de första månaderna med dessa nya elever främst varit den som planerat undervisningen. Men vi har båda tillgång till ett gemensamt →

Hur många ord har meningen "Myra är en flicka", undrar klasslärare Lotta Österman.

Skoldagen avslutas med lekfulla stationer där Lotta Österman och Jenny Holst stöttar elevernas lärande vid olika bord i klassrummet.

→ planeringsdokument som går att nå via mobil eller dator, där delar vi anteckningar och tankar hela tiden, säger Jenny Holst.

Sexåringarna, ja nästan alla har hunnit fylla det nu enligt de namnade glasstrutarna i olika färger på ena klassrumsväggen, har hunnit sätta sig vid borden i sina fyrgrupper. Framme på tavlan har pilen som markerar var i dagens planering vi nu befinner oss nått fram till dagens sista lektion och aktiviteten ”stationer”. Elba berättar att de ofta har det, men att det kan vara olika vad som pågår vid de olika stationerna. Philip, Edda, Karisma och Elly hamnar först vid ord-orms-bordet som Lotta Österman håller i. De har fått var sitt papper med illustrerade ormar runt ett barn i mitten. Nu ska de rädda barnet från att bli uppätet av ormarna genom att färglägga de ormar som har lika många rutor i sig som ord i de meningar som Lotta läser upp.

– Myra är en flicka, läser Lotta Österman.

Philip kniper ihop ögonen och räknar tyst för sig själv, men Edda hinner före:

– Fyra! ropar hon.

Ja, det var ju rätt. Det är fyra ord i den meningen. Och så fortsätter det.

Vid ett annat bord får eleverna läsa eller, om de inte knäckt läskoden än, titta och bläddra i böcker. Vid ett tredje pågår ”spåra-aktiviteter” där eleverna ska fylla i en streckad fladdermus. Som vuxen förstår man att det är en motorisk övning, ett sätt att förbereda sig på att så småningom börja forma bokstäver. Det är snart halloween, sexåringarna ser rysligt mycket framemot det.

– Jag kommer att gå till ditt hus och skrämma dig, säger Hugo till Ebba, som han har gått i förskola tillsammans med och känner sedan länge.

– Jag kommer att gå till ditt. Och jag kommer absolut inte att bli rädd för dig, ger Ebba bestämt svar på tal.

När skoldagen är slut följer Jenny Holst med eleverna ut på rast, det är så som fritidsverksamheten inleds varje dag för förskoleklassens elever. Därefter följer mellanmål och aktiviteter.

– Vi som jobbar på fritids har gemensam planering varje fredag. Men generellt jobbar vi temainriktat och väldigt mycket utifrån vad eleverna vill göra.

”När jag som rektor krattar för och ger min personal bästa möjliga förutsättningar att få använda sin kompetens så gagnar det eleverna.”

JOSEFINE SCHREWELIUS, skolledare för Svanetorpskolan

Fritids är deras fria tid, det ska vara lustfyllt och varierande, olika elever har olika mycket energi och dagsformen skiljer, säger Jenny Holst och berättar om den förslagslåda som alltid sitter uppe: där kan eleverna skriva eller rita sina önskningar om saker de vill göra på fritids.

Ibland, när det passar och eleverna vill, jobbar skolan och fritids med samma tema. Men det blir då med lite olika ingångar eftersom uppdragen ser olika ut.

– Vi börjar alltid första terminen i förskoleklass med ett kompistema, både i skolan och på fritids. Då pratar →

Att se på elevernas tillvaro ur ett "hela-dagen-perspektiv" ger ökad förståelse för både eleverna som individer och grupp. Det påverkar trygghet, trivsel, lärandet och resultat positivt.

→ vi mycket om hur man ska vara mot varandra och gör olika övningar och lekar. Eleverna får också jobba fram gemensamma regler som de vill följa under sina år här på skolan, säger Lotta Österman.

Jenny Holst berättar att fritidslärarna varje månad gör ett sociogram över eleverna i sina respektive klasser. Det bygger på korta intervjuer med eleverna där de får svara på vilka de leker med och vilka de skulle vilja leka mer med. En gång per termin genomför man även enskilda samtal som är längre intervjuer med varje elev. Kuratorn tar sedan emot detta och gör en större sammanvägning som sedan ligger till underlag för skolans systematiska kvalitetsarbete.

– På så sätt, genom att stämma av detta flera gånger under terminen, kan vi mycket aktivt hela tiden jobba med att utveckla gruppen. För den förändras ju ideligen, säger Jenny Holst.

Har någon elev hög status och väljs av många kan hon och Lotta Österman se till att placera en elev med lägre status, som ofta är ensam, ihop med denna

för att stötta eleverna att hitta nya konstellationer.

– Det här påverkar även kunskapsutvecklingen hos eleverna. Eftersom jag och Jenny har hela det här läsåret på oss att jobba ihop gruppen så kan vi börja direkt med att fokusera på att läsa, skriva, räkna och allt annat som ska hinnas med i årskurs ett. En lång startsträcka är redan avklarad.

Sedan uppstår det ideligen utmaningar och konflikter längs vägen, medger hon.

– Men med ett stabilt team och med våra båda kompetenser har vi bättre verktyg till att hantera dem.

Jenny Holst, lärare i fritidshem.

Därför är det viktigt att både klasslärare och fritidslärare är delaktiga i exem-

pelvis kontakt och möten med vårdnadshavare eller samråder tillsammans med elevhälsoteam.

– Bakåt i tiden har jag ibland upplevt fritidshemspersonalen som ett slags sidekick under skoldagarna som kastas in utan att ha varit delaktiga i planeringen. Nu är det inte så. Vi är lika viktiga båda, även om våra yrkesroller skiljer sig åt, säger Lotta Österman. ●

Så samverkar lärare och fritidshemslärare

- Till varje klass (årskurs F-3) finns en klasslärare och en fritidshemslärare knutna. De jobbar som team och tillsammans i undervisningen under hela skoldagen. Teamet följer sina elever från förskoleklass upp till och med årskurs 3.
- Gemensam planering under 60 minuter en gång i veckan (då tar annan pedagog på skolan hand om undervisningen i klassen). Däremellan ständiga samtal med viktig delarinformation från såväl undervisning, raster som fritids (i och med att det hela tiden jobbar ihop). Dessutom delar klasslärare och fritidslärare planeringsdokument digitalt som enkelt nås och uppdateras via telefonen.
- Båda yrkeskategorierna är lika viktiga när det gäller eleverna och gruppen som helhet. Såväl lärare som fritidshemslärare är t.ex. med i samtliga möten med vårdnadshavare samt i de elevhälsomöten som rör elever i klassen.
- Var tredje månad träffar de två tillsammans skolpsykologen under en timmes gemensam handledning som rör klassen/eleverna i den.
- Fritidspersonalen har gemensam planeringstid för verksamheten på fritids på fredagar – då är de inte med i sina respektive klasser.